

Kestävää tekoa.

Filosofinen ja nuorisotutkimuksellinen täytekakku koulutuksesta ja kasvatuksesta

.

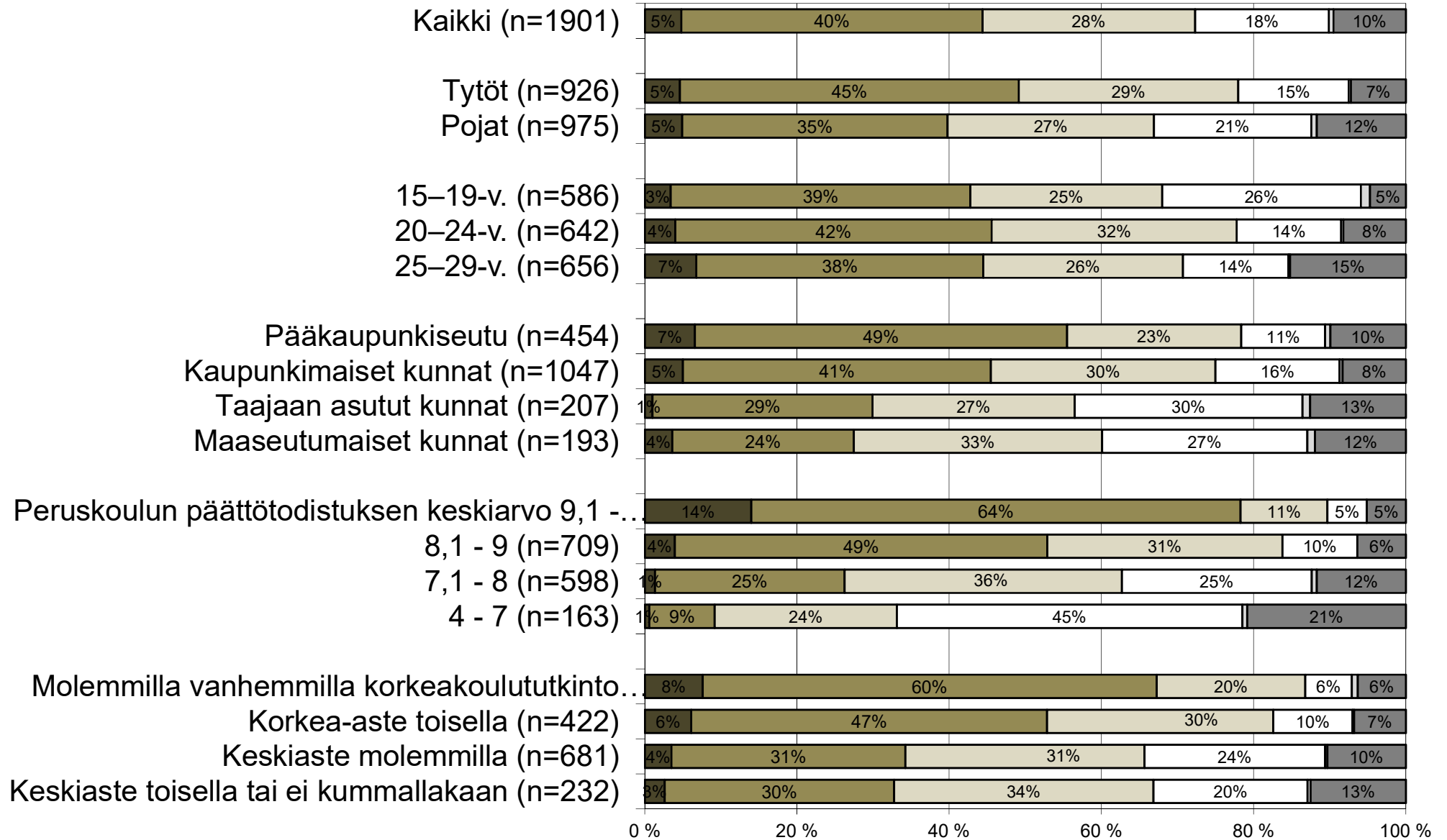
**Tomi Kiilakoski, dosentti, vastaava
tutkija, Nuorisotutkimusverkosto**

Kasvatus- ja koulutusoptimismi

- Ei ole liioittelua sanoa, että suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kertomus on olennaisista osiltaan kertomus kasvatuksesta ja koulutuksesta.
- Ei ole montaa yhteiskunnallista ongelmaa, johon ei tarjottaisi vastaukseksi kasvatusta ja koulutusta.
- Suomalaisessa koulutusajattelussa kietoutuvat yhteen kasvu ihmisenä ja sosiaalinen kasvu, työllistymisen lisääminen ja kansalaisuuden vahvistaminen sekä yhtäaikainen yhteiskunnallinen kontrolli ja uudistamisen itujen luominen. Näiden ristiriitaisten ulottuvuuksien yhdistäminen on osa opetuksen ja sivistyksen edistämisen taikatemppua.
- Koulutuksella ja kasvatuksella on vahva oikeutus silloin, kun koulutukseen uskotaan. Toisin ilmaisten, jos *koulutuksen lupaus* on jokaisen ulottuvilla, tämän eteen ollaan valmiita työskentelemään.

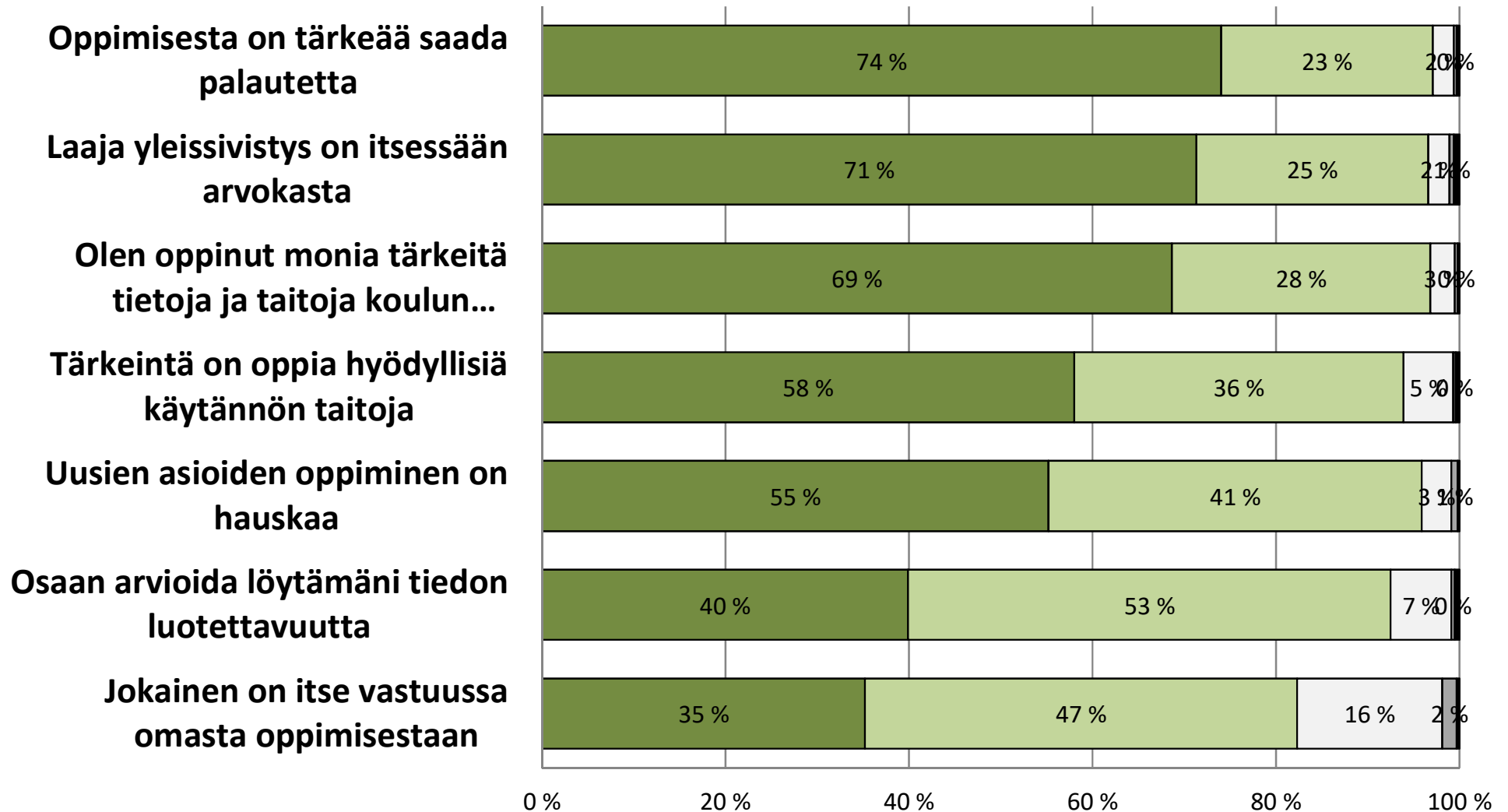
• ”Minkä tasoisen koulutuksen odotat suorittavasi?” (%)

Sivistys

1. Sivistys on aktiivista toimintaa. Siinä yksilö muovaa itseään ja persoonansa suhteessa kulttuuriin ja yhteiskuntaan, jotka myös muovautuvat tässä prosessissa.
2. Sivistyksessä on väistämättä sekä yksilöllinen että yhteisöllinen ulottuvuus, sillä refleksiivinen yksilö voi kehittyä vain kielen välityksellä ja osana aikakauden taustaansa (Klafki, 1982). Sivistyksen olennainen elementti on kyky kritisoida, uudelleen määritellä ja uudistaa käytäntöjä.
3. Sivistysajattelun traditiosta löytyy elementtejä, jotka korostavat tunteisiin sekä arvoihin ja kauneuteen liittyviä näkökulmia sivistysprosessissa. Sivistystä voikin hahmottaa prosessina, joka tapahtuu niin tiedollisella kuin moraalisisella ja esteettiselläkin ulottuvuudella. (vrt. edelleen näkemyksiin vaikuttava erottelu sydämen sivistykseen ja rationaaliseen sivistykseen).

• "Mitä mieltä olet seuraavista oppimiseen ja osaamiseen liittyvistä väittämistä? " (%)

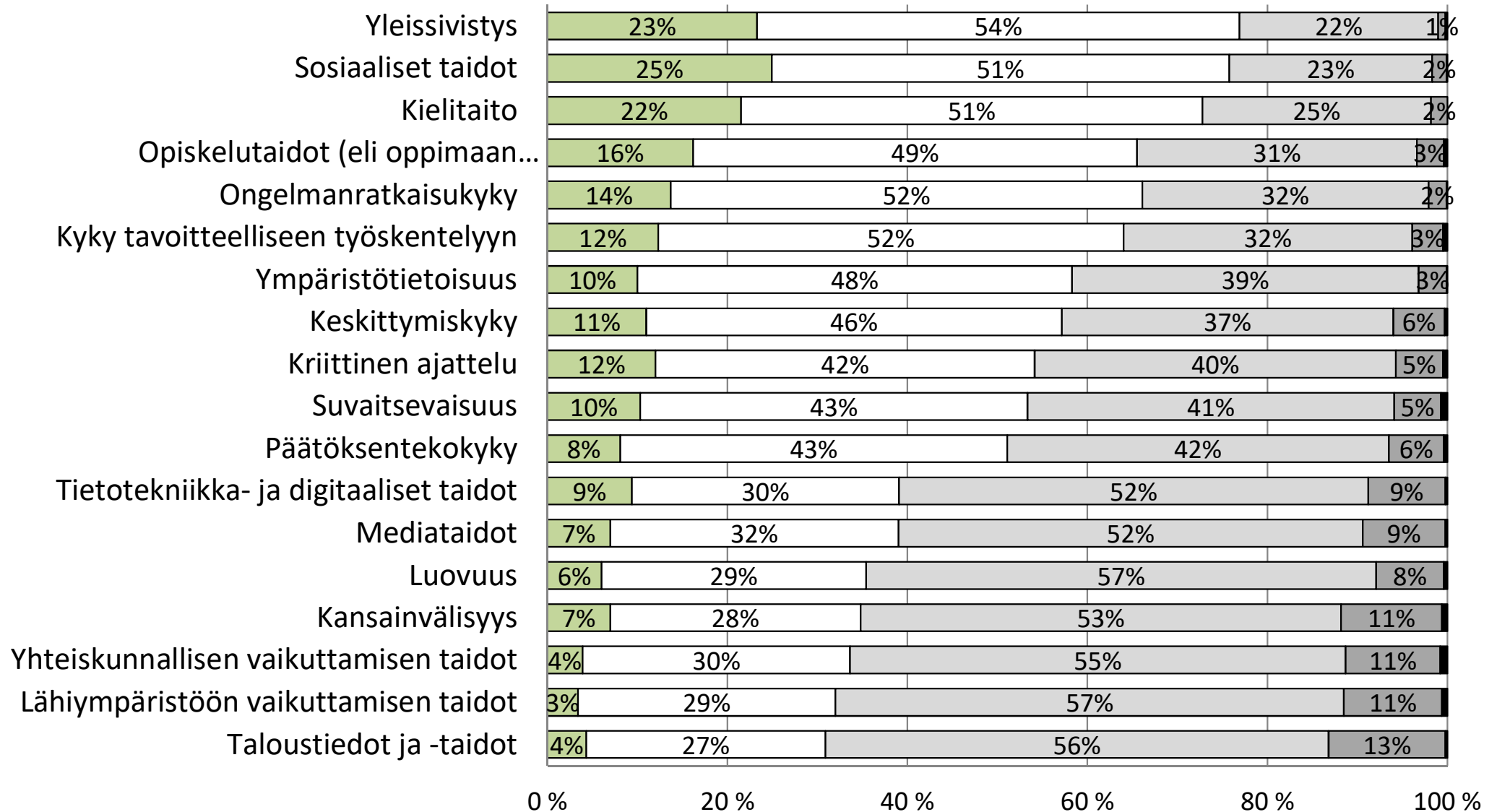

Mitä tänään koulussa opit?

- Historiallinen suomalaisen koulutuksen jännite kulkee käytännössä akateemisiin tieteenaloihin perustuvien oppiaineiden ja laajempien kokonaisuuksien opettamisen ja oppimisen välillä.
- Maailmankatsomus on yhdistelmä tietoa maailmasta sekä tiedon tuottamisen tavoista sekä arvoista, sekä todesta että kauniista. Se auttaa meitä kysymään, millainen maailma on ja millainen elämä on arvokasta.
- Voidaan esittää, että nykymaailmassa, jota leimaa epävarmuus korostuu paitsi refleksiivisyys, myös holistiset kokonaisuudet – sellaiset kuin yrittäjyys-, kansainvälisyys-, rauhan-, ympäristö- ja mediakasvatus. Noin ensimmäisinä esimerkkeinä. Mutta missä niitä opitaan? Ja minkälaisen kasvatuksellisten prosessien välittämänä tämä tapahtuu? Kenelle se kuuluu?

• "Kuinka paljon koet oppineesi peruskoulussa ja toisen asteen koulutuksessa seuraavia asioita?" (%)

Erittäin paljon
  Paljon
  Jonkin verran
  Ei lainkaan
  En osaa sanoa

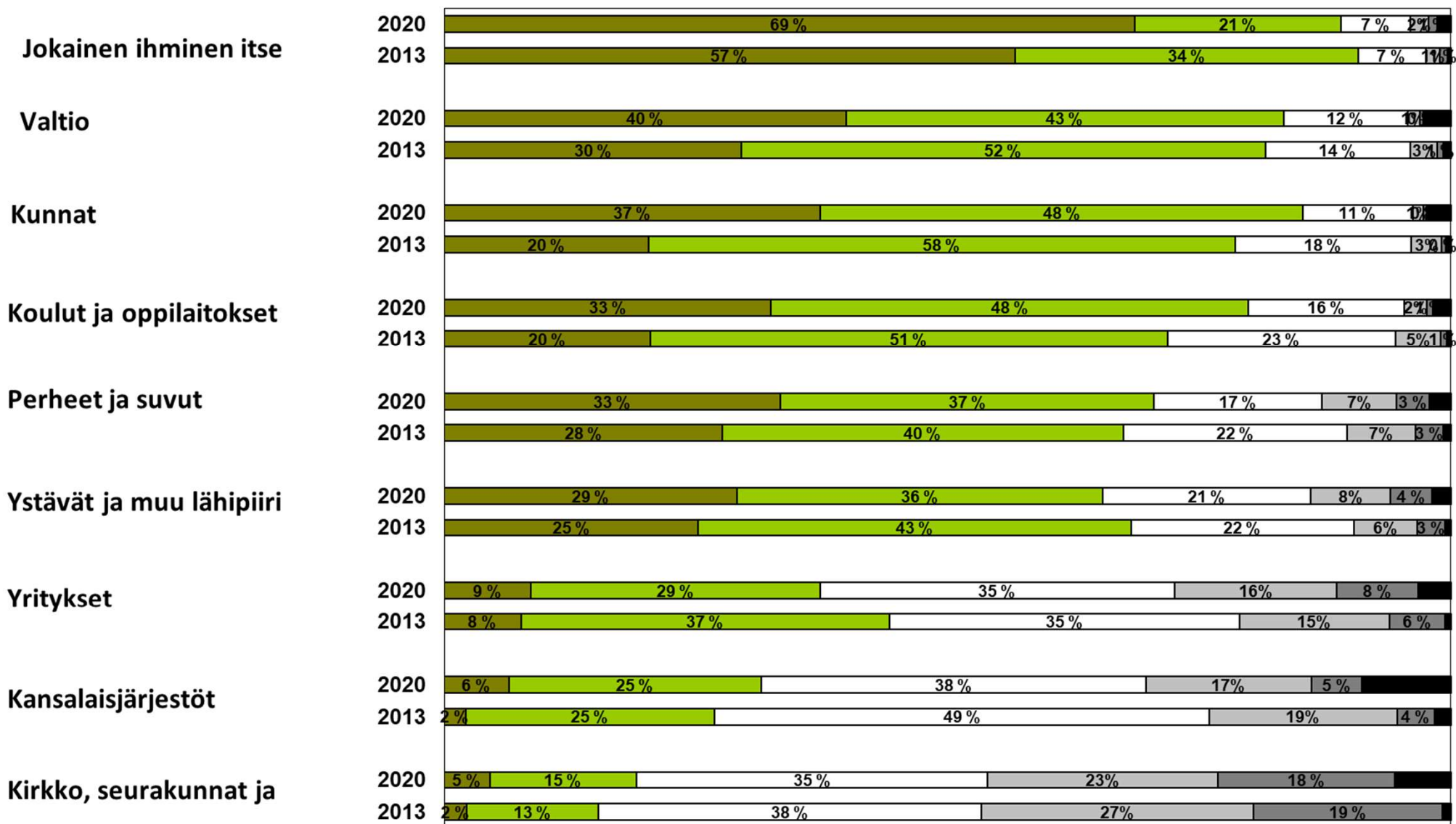
Hyvinvointitehtävä – uudelleentulkintoja ja ristipaineita

- Koulutuksessa etenemisestä tulee enenevässä määrin edellytys sille, että nuoria voi kiinnittyä työelämään, jossa vaaditaan entistä vahvempaa osaamista. Yksilölle tulee velvollisuus kehittää itseään ja osaamistaan, ja julkisen vallan tehtäväksi tulee tukea yksilöä. 2021.) S
- Samalla koulua ja koulutusta tarkastellaan entistä enemmän sen *hyvinvointitehtävän* näkökulmasta.
- Koulu on ollut pitkään *hyvinvointiyhteiskunnan solmukohta*. Viime aikoina on voimistunut kehityskulku, jossa hyvinvointi nähdään entistä enemmän ryhmän ja yhteisön hyvinvointina ja vastaavasti hyvinvointia tukeva työ entistä enemmän ryhmä- ja yhteisöosaamista edellyttävänä toimintana.

• **"Kuinka suuri vastuu seuraavilla toimijoilla pitäisi mielestäsi olla suomalaisten hyvinvoinnista?" Vertailu 2013 ja 2020. (%)**

■ Hyvin suuri   ■ Melko suuri   □ Melko pieni   □ Hyvin pieni   ■ Ei ollenkaan   ■ Ei osaa sanoa

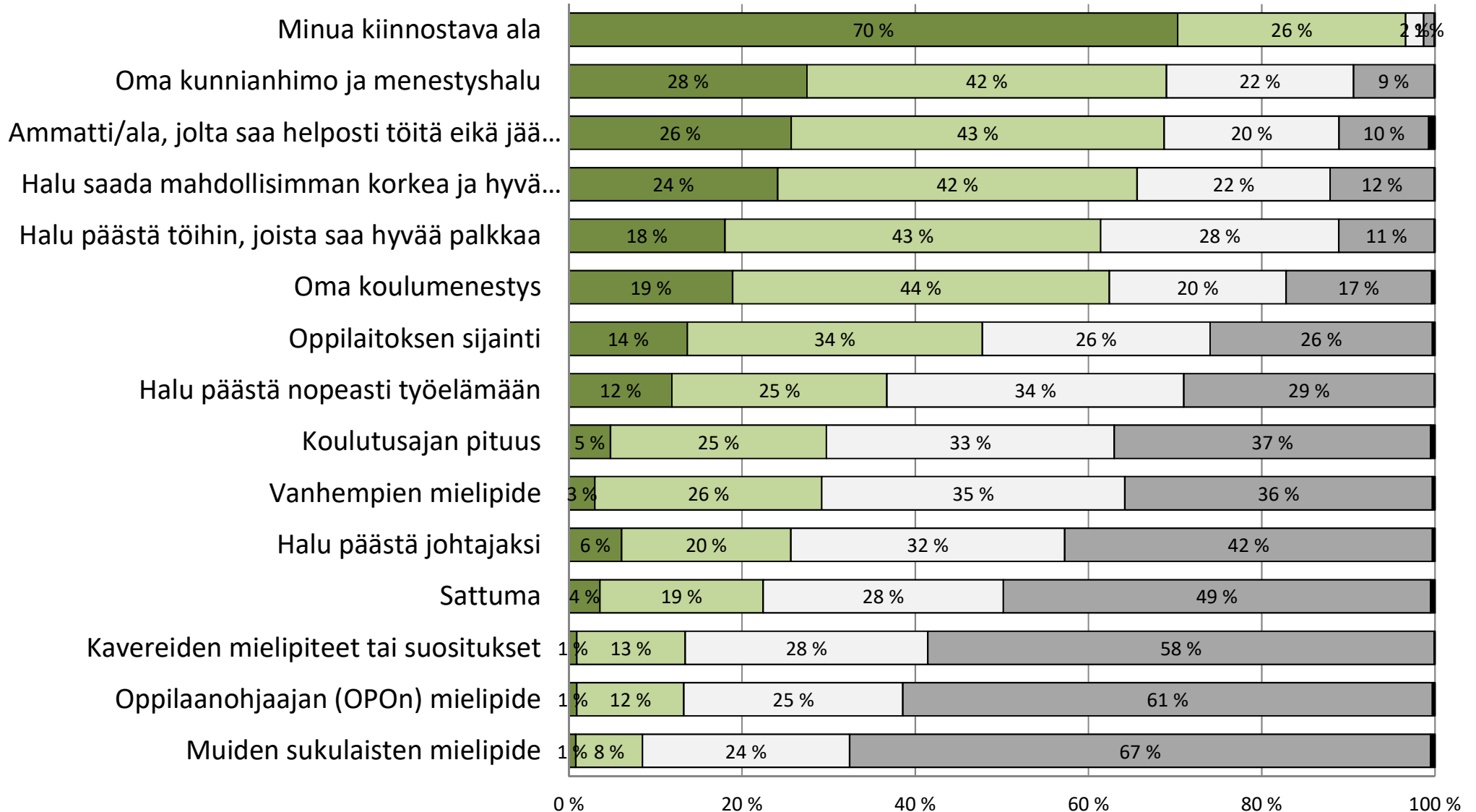

Yksilöllisyyden sukupolvet ja koulutuspolut

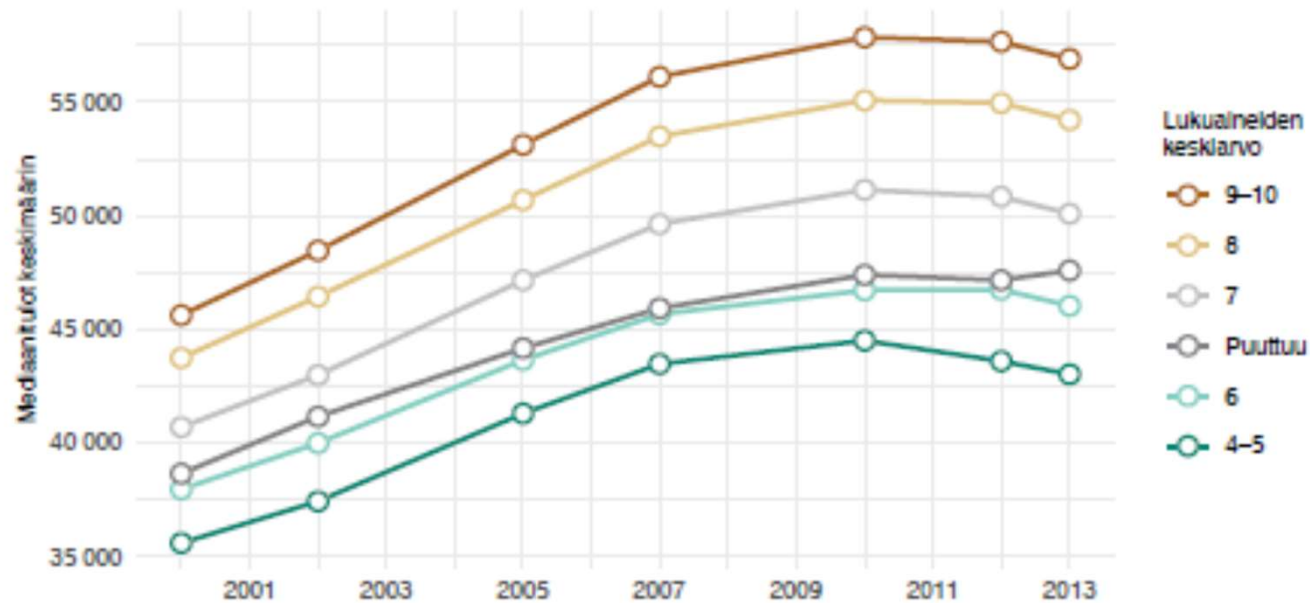
- Puheella sukupolvista kuvataan eroja eri-ikäisten ihmisten välillä, vertaillaan sekä rakennetaan kuvaa siitä, millaista oli menneisyys ja millainen ehkä on tulevaisuus. Sukupolvista puhuminen on luontevaa erityisesti silloin, kun yhteiskunta ja ihmisten asenteet ovat muutoksessa.
- Koulutustason noususta on puhuttu oikeastaan hämmästyttävän vähän sukupolvia tarkasteltaessa. On nimittäin niin, että juuri koulutustasossa ja sitä kautta koulutuksen kestossa on varsin suuria eroja suomalaisten ikäluokkien välillä. Tilastokeskuksen mukaan viidessäkymmenessä vuodessa 30-39 -vuotiaan väestön koulutusura on pidentynyt 3,1 vuodella. Peruskoulun jälkeisen tutkinnon suorittaneiden osuus on moninkertaistunut tässä ajassa. Koulutuksesta ja oppimisesta on tullut olennainen osa elämänkulkua, sosiaalinen välttämättömyys.
- Y-sukupolven keskeisenä piirteenä on pidetty valinnan mahdollisuutta ja halua tehdä henkilökohtaisia valintoja. Osaltaan tätä selittää ainakin Suomessa se, että Y-sukupolvi on kasvanut vaurauteen ja ylläkylläisyyteen.
- Yksilöllisyyden maisema voi myös aiheuttaa sen, että rakenteelliset tekijät tulevat vain huonosti näkösaalle.

• "Kuinka paljon seuraavat tekijät vaikuttivat siihen mitä lähdit opiskelemaan?" (%)

■ Erittäin paljon
 ■ Melko paljon
 ■ Ei kovin paljon
 ■ Ei vaikuta lainkaan
 ■ En osaa sanoa

Koulutuksen yhteys vanhempien tulotasoon näkyy jo varhaislapsuudessa (Ristikari ym. 2018)

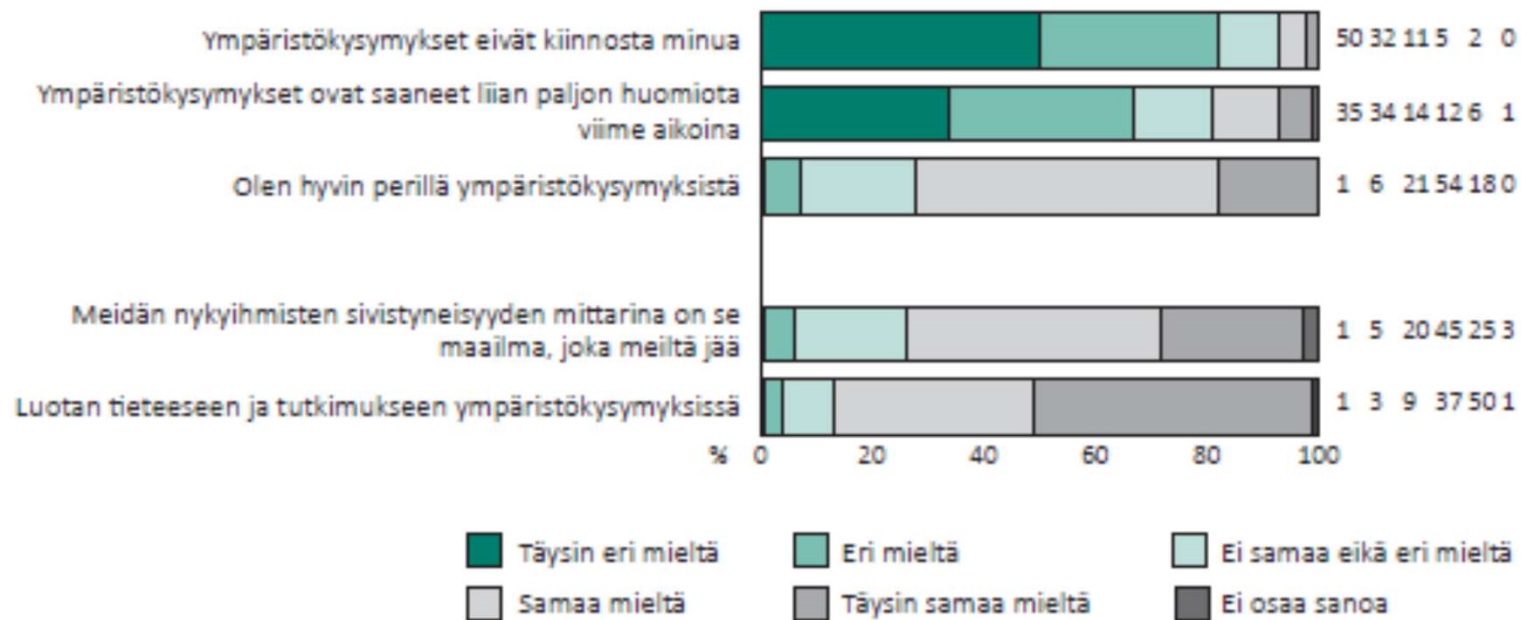

Kuvio 126. Asuinruudun mediaanitulon yhteys nuoren lukuaineiden keskiarvoon syntymäkohortissa 1997. Asuinruututiedon lähde: YKR/SYKE ja TK 2018.

Ekososiaalinen sivistys – seuraava iso kasvatuksen kertomus? Ehkä. Jopa luultavasti.

- Viimeaikaisessa keskustelussa on nähty tarve laventaa perinteistä sivistysajattelua ottamaan huomioon myös inhimillisen ulottuvuuden ulkoisen luonnon, ekosysteemin ja koko planeetan.
- Kasvatusfilosofisessa keskustelussa on luonnosteltu ekososiaalista sivistystä, jossa ajatellaan, että sivistyksen olennainen elementti on ymmärtää ihmisen riippuvuussuhde luontoon, omata näkemyksiä ja arvoja ympäristöä koskien, kehittää ekologisen tietoisuutta sekä harjoittaa näihin liittyviä hyveitä. Näiden asioiden on ajateltu olevan osa käsitystä siitä, mitä sivistys olisi ekokriisin aikakaudella. (esim. Värri 2018, Joutsenvirta & Salonen 2020, Manninen & Nokelainen 2021, Pulkki 2021).

Tieto ja sivistys

KUVIO 2. YMPÄRISTÖKYSYMYKSIIN JA SIVISTYKSEEN LIITTYVIÄ NÄKEMYKSIÄ.

Onnea, Opsia. Kohti satavuotisjuhlia!

” Kun täytin 50, alkoi ihana vapaus.” Paula Koivuniemi

” Tietämisessä henki on sitä vastoin vapautettu; tietämiselle ei näet ole aikaa eikä paikkaa, sen silmänräpäys sisältää kaikki iäisyydet. Ja tämä vapaus kuuluu kaikille, orjalle niin kuin tasavaltalaisellekin.” (J.W.Snellman, Oppi Valtiosta)